

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

This full text is a publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/15270>

Please be advised that this information was generated on 2014-11-11 and may be subject to change.

Staatsrechtelijk is er volstrekt niets aan de hand

Door C.A.J.M. Kortmann

In de Tweede Kamer en in diverse dagbladen is de vraag aan de orde gesteld of het aangekondigde vertrek op termijn — naar de berichten luiden met ingang van 1 mei 1987 — van de tegenwoordige minister van financiën naar het IMF staatsrechtelijk wel door de beugel kan. In sommige dagbladen, waaronder deze krant, is gesuggereerd dat de minister van heden af tot 1 mei 1987 „onschendbaar” zou zijn, dat de ministeriële verantwoordelijkheid niet meer voldoende zou kunnen functioneren en dat het heenzenden van de minister door de Tweede Kamer niet goed meer mogelijk zou zijn. Naar het mij voorkomt wordt hier nodeloos kabaal gemaakt.

Demissionair

De kritische geluiden die men kan vernemen doen al te zeer denken aan die welke men hoort als een geheel kabinet demissionair is, hetzij in formele zin — het kabinet heeft ontslag aangeboden —, hetzij in materiële zin — het ontslag staat voor de

deur. In geval van een demissionair kabinet moet men inderdaad stellen dat het spel tussen kabinet en Kamer niet meer volgens het normale patroon verloopt.

Het „geval-Ruding” ligt echter aanzienlijk anders. Men kan, zo men wil, de minister van financiën als materieel demissionair beschouwen. De datum van zijn spoedig tussentijds vertrek staat naar menselijke berekening vast. Maar dit betekent niet dat zijn positie dan ook dezelfde is als die van een minister in een materieel demissionair kabinet of van een geheel demissionair kabinet. Immers minister Ruding maakt nog immer deel uit van een niet-demissionair kabinet.

Dit kabinet zet zijn „normale” kabinetsbeleid voort, voor dit kabinet geldt de norm van de ministeriële homogeniteit, dit kabinet kan, mocht het beleid van de minister van financiën in de Ka-

mer op bezwaren stuiten, de normale wapens in stelling brengen: moties naast zich neerleggen, amendementen onaanvaardbaar verklaren, de kabinetskwestie stellen. Omgekeerd kan de Kamer de minister van financiën onder druk zetten door niet slechts zijn beleid, doch het beleid van het kabinet waarvan hij deel uitmaakt, te bekritisieren en, zo gewenst, af te keuren. Bij een niet-demissionair kabinet als het tegenwoordige behouden deze wapens hun kracht.

De kritische beschouwingen over de staatsrechtelijke positie van de minister van financiën zouden meer grond hebben, indien er in Nederland sprake zou zijn van louter individueel ministerieel beleid, van enkel individuele verantwoordelijkheid voor individueel handelen. In dat geval zou de positie van minister Ruding meer dan nu het geval is, lijken op die van een demis-

sionair kabinet. Zoals bekend zijn vele onderdelen van het regeringsbeleid echter beleid van het kabinet en kan een individuele minister aangesproken worden niet slechts voor zijn eigen beleid, doch ook voor dat van het kabinet waarvan hij deel uitmaakt.

De niet-demissionaire status van de overige bewindslieden straalt in zo'n situatie als het ware af op de materieel demissionaire minister. Deze blijft verbonden aan de besluiten van de ministerraad en de ministerraad zal in beginsel het beleid van zijn minister dekken, juist omdat het veelal geen louter individueel beleid is. Het normale spel tussen kabinet, minister en Kamer kan aldus worden voortgezet.

Ingrijpend

Vervolgens een enkele opmerking over de bevoegdheden van de materieel demissionaire minister. Het is duidelijk dat hij, zolang hij geen ontslag heeft gekregen, formeel alle aan hem

toekomende bevoegdheden kan uitoefenen. Zijn materieel-demissionaire status doet daaraan niet af. Zelfs gehele demissionaire kabinetten blijken in de praktijk nog ingrijpende besluiten te nemen, zonder dat daartegen fundamentele staatsrechtelijke bezwaren rijzen. Daarvoor bestaat te minder reden als één materieel demissionaire minister deel uitmaakt van een niet-demissionair kabinet.

Iets anders is dat de Kamer volstrekt bevoegd is om afkeuring uit te spreken over de gang van zaken met betrekking tot de minister van financiën. Ik verwacht niet dat dat zal geschieden. Maar mocht het onverhoopt wel gebeuren, dan zou die afkeuring niet dienen te berusten op staatsrechtelijke gronden. Er zou sprake (moeten) zijn van afkeuring om politieke redenen. Kortom: staatsrechtelijk is er met de minister van financiën niets aan de hand.

De auteur is hoogleraar in het staatsrecht aan de Katholieke Universiteit Nijmegen